

rivm

Johan Polder

tranzo

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Calvijn over economische principes

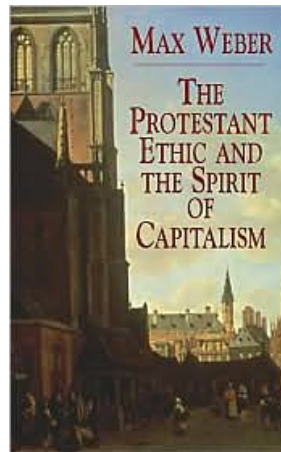
Zomerconferentie GG studenten
Gouda, 11 september 2009

“Nine eleven”

Calvinisme en kapitalisme

franze

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Weber-these (1904)

franze

- ▣ Geist des Kapitalismus
- ▣ Qualvolle Angst
- ▣ Uitverkiezing
- ▣ Rusteloos arbeiden
- ▣ Zelfonderzoek
- ▣ Innerweltliche Askese
- ▣ Sparzwang
- ▣ Kapitaalvermeerdering

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

J.H. van Stuijvenberg (1915-1996)

Iranze

rivm

- Veertig jaar 'de' these van Weber overpeinsd
- poging tot interpretatie
- "De these van Weber transformeert de angst voor de dood in een drijvende kracht tot leven en activiteit en tot het ontstaan van het kapitalisme. Een briljante greep, die blijft fascineren, ook al was het theologisch gezien een misgreep."

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Het spaarvarken blijft heilig

De zuinige Nederlander leent wel meer, maar spaart ook stug door

staar er zoets als 'typisch eiderlands'? De WRR heeft vorig jaar dat de eiderlandsche identiteit voortdurend veranderd. erde deel van een sechticht de zuinigheid.

van onze redacteur
Frits B. Borsma
"Tienmaal, ze aldus. Nederlanders houden het geld liever in de kist. Waar ze wereldje ook komt, is altijd wel ergens een koopman te zeggen, als hij hoort dat je uit eiderland komt. Kijken, kijken, niet lappen." Ze zijn Nederlanders. Zouge.

Ze staan we al sinds de 17de eeuw bekend, zegt Cory van Meel, een wetenschappelijk historisch onderzoeker bij De Nederlandse Bank. Maar dat imago ligt ook, al zal het Centraal Bureau voor de Statistiek het kan alom. eenderlandsche identiteit begon 1980, waren Nederlanders meer dan de afde gree; van 76 miljoen gulden aan spaargroed in 1900 naar 246 miljard euro in 2008. Al en men de Tweede Wereldoorlog, spaarden we minder. En in 1983, openbaart de dat Nederlanders daarbij amper kritisch zijn op de reus die ze op hun ruggedrachten. We lijkten wel te sparen in het sparen.

Spain is alom in Nederland, reijakt de ketteling levert een nupier bij een leusouurecting van ASB Amro, Nederlanders sparen zegde en Airmen bij liert lijd en shal. We zijn verlicht te sparen voor ons pensioen, verkopers stimuleren het spaarson. "We zijn den van de meit crackerde, volken ter wereld", egi Edmond Tiltbort, directeur en financial adviser Indogent.

Waarom zijn we zo? Calvijn natuurlijk, zegt Van Meel. Onze christelijke, protestante moris propageen raimewid en soberheid. "Spaarsame gesit van ouder in Nederland als een van de burgelijke loeghen. Samen met godsvacht, overred en soberheid."

Car Molenaar, bijzonder hoogeraar marketing aan de Erasmus Universiteit, verklaart de volbr-

aard van een land door het landchap, alij ons is dat onvrichtig, welch vital, Nederlanders alij daardor gewoed ver voornit te lijkten. Ze houden niet van verrassingen. Kijk naar hoe Nederlanders in Italië in de bergen avondsleren ze durven niet in te halen voor een bootje. Voeglijk dat eris met Italianen die gewoos beginniet aan een manoevre en dan wel niet waar het schip strandt."

Maar kijk ook eens naar wat van ouder de belangrikste bron van becaan was voor Nederlanders, zegt Molenaar: we waren herren en kooplied. "laeren moeten geduld zijn, waken tot het gewas oploemt. Ook kooplieden moeten eerst investeren voor ze verdienen. Ze zijn we eijglijk nog reeds."

De vraag is nu natuurlijk: blijven we zo, in de globaliseerde economie en de steeds verder gaande secularisatie? Er lijkten hersten te komen in de Nederlandse spaarzin. We lenen steeds meer. Dat is ook steeds makkelijker geworden. Er is meer aanbod.

We zien ook amper nog geld, we krijgen het nauwelijks meer in onze handen. Geld is dikwijls geworden, platte; En dus geven we het makkelijker uit, zegt 'emmetie-economist' aan de Universiteit van Tilburg en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Hentje Fran.

"En dus lijkten tegen alle mechanmen die we vroeger voor onszelf hadden opgeworpen om het moeilijker te maken aan ons geld te komen. Toen moest je bijvoorbeeld eerst je spaarvarken stiekem slaan. Nu volstaat een telefonie of een mutsklik om te lenen."

Nederlandse overheid beschermt de lener

De Nederlandse overheid beschermte de lener tegen lenen. Ze haalt daarvoor 88 miljoen euro vrijgemaakt, zo werd dit jaar bekend. De leners vint leen moeten duidelijk vermelden dat de lening is op hoop van de richte bedraagt.

Ook mensen die een klein bedrag willen lenen, worden eerst gecontroleerd op andere schulden. Vanaf 1 oktober worden daar bewaarden die verspreiden voor een en licht bij betrokken. Nederlanders mogen ook min-

Vorig jaar voegen 47.500 mensen een schuldrekening aan, 3 procent meer dan het jaar ervoor en een veelvoud van het optreden van 2001. De gemiddelde schuld steeg in vijf jaar van 16.000 euro naar ongeveer 24.000 euro. Geen wonder dat de overheid strengere regels heeft ingevoerd voor lenen.

Het Nationaal Instituut voor Budgetverrichting, maakt zich zorgen. Vooral jongeren zijn makkelijker en vaker gaan lenen.

Op zoek naar Nederland

"Vroeger spaarde je voor je uitzet, tegenwoordig hebben jongeren geen buffer meer als ze geld nodig gaan wonen", zegt Marcel Wierman van het Nibud. Jongeren krijgen de laatste tien, twintig jaar steeds makkelijker geld van hun ouders. Ze zijn erom gevend geirakt dat geld leen normaal is. De derwreder is vaak de eerste die 'roet' zegt. "Vandaar dat het Nibud sinds drie jaar voorlichtingsmateriaal versprekt aan scholen over persoonlijke financiën.

Nederlanders hebben ook minder belangstelling voor spaargeld dan vroeger, zegt hoogleraar

Molenaar. De Airmen zijn minder populair, het zijn vooral de ouderen die moedelen met spaargrograms' waarfie ze reeds meest kopen, en de onbemande pomp zonder shelltaglie is in opkomst, zegt hij. "De Nederlander wil meer boer bij de vis. Hij is veel meer gericht op de korte termijn. Hij gaat niet zo veel meer twaalf keer terug naar Shell voor hij een haasdoek heeft."

Als het zo al gaat met spaargrograms' van de detailhandel, waarom zal het dan zo niet gaan met sparen bij de bank, zegt Molenaar. "Ik denk dat de volkzand onder druk staat."

Het Centraal Bureau voor de Statistiek denkt dat het niet zo vart loopt. Natuurlijk, we staan steeds meer rood op onze betaalrekening. En er zijn meer mensen met schulden, die grane problemen hebben. Maar het is een relatief probleem, zegt CBS-econoom Michiel Vergoren. Er zijn vorig jaar in totaal bijna 15.000 schuldaanrengen geweest. "Het is een overvloedige goet."

Vergoren gelooft ook niet echt in het verhaal dat jongeren het geld steeds makkelijker over de bank gesten. Dat blijkt ook niet uit de cijfers. Jongeren hebben altijd meer geleend dan ouderen. Maar als ze ouder worden, gaan ze vanzelf weer meer sparen", zegt hij. "Vergoren ook niet dat we de laatste twintig, dertig jaar steeds rijker zijn geworden. Dan is het ook niet raar dat jongeren meer willen. En dat ouderen hun kinderen soms hoortchuldend aanslaan en zeggen 'dat kon ik vroeger niet'."

Ook de fababank moest zich nog niet veel zorgen over de spaarzin van Nederlanders. De laatste tijd sparen we zelfs meer dan ooit, zegt Jan van Laarhoven, merk- en communicatiestrateg van de Rabobank. Over de kredietcrisis en banken hebben het geld dat juist nu hard nodig. Sparen sloot west."

Het enige waar Nederlanders zijn significant voor in de schulden steken, is voor de hypotheek, zegt CBS-econoom Vergoren. Maar ja, dat wordt weer sterk getimideerd door de hypotheekrentenreuk. Vergoren: "Nederlanders willen wat geld achter de hand hebben. Ze zijn we nu normaal."

Less andere delen van deze serie op nrc.nl/binnenland

fd.nl
het financieledagblad

Home Nieuws Beleggen Ondernemen Carrière Service

Overzicht | Laatste nieuws | FD TV | De Krant | Nieuwsdossiers | Weblogs | Lezersdossiers | SMS | RSS | Archief

Sternap | FAQ | A-A

ZOEKEN
Trefwoord: Zoek

WHITE HOUSE FOR SALE

John McCain kan je leuk treiteren met zijn verbale tic

SUSHIBAR

Jérôme Kerviel, de

UPDATE: Een jaar crisis
Duizenden miljarden verdampt door kredietcrisis
17 juli 2008, 11:51 uur | FD.nl

In twaalf maanden tijd hebben de grootste tien Europese banken euro 400 mrd ofwel bijna de helft van hun waarde zien verdampen. De grootste tien in de VS werden euro 636 mrd minder waard, zo blijkt uit onderzoek van het Financieel Dagblad.

De kredietcrisis kent geen exacte begindatum, maar het omvallen van twee hedgefondsen van Bear Stearns op 17 juli 2007, precies een jaar geleden, wordt vaak gezien als start. Door de crisis worden dagelijks groeiprognozes neerwaarts bijgesteld. Bestuursvoorzitters, vooral van financiële instellingen, zijn hun baan niet langer

MIJN FD
Loginnaam / E-Mailadres:
Wachtwoord:
onthoud mijn login
[Wachtwoord opvragen](#)
Mijn FD biedt u de mogelijkheid om FD diensten en producten online te beheren. Afhankelijk van uw profiel is er een selectie aan

Nu het nieuws ontvangen dat de concurrentie straks

Economische crisis

Boek <> De Balans van B... x

http://www.uvt.nl/diensten/dsz/cwl/waardeneconomie/balansvanbovenberg/

Plaats voor een snelle navigatie uw bladwijzers in deze bladwijzerbalk.

UNIVERSITEIT VAN TILBURG Understanding Society

Home Contact Sitemap Print English

Informatie voor Over UvT Faculteiten Onderwijs UvT Onderzoek UvT Typ uw zoekterm

Home > Centrum voor Wetenschap en Levensbeschouwing > Waarden in de Economie > De Balans van Bovenberg

Centrum voor Wetenschap en Levensbeschouwing

☐ Home
☐ Centrum voor Wetenschap en Levensbeschouwing
☒ Waarden in de Economie
Boek Balans van Bovenberg

Boek De Balans van Bovenberg
Economie en geloof in crisistijd

Tjerk de Reus

DE BALANS VAN BOVENBERG
Economie en geloof in crisistijd

In *De balans van Bovenberg* gaat econoom en gelovig in crisistijd gaat journalist Tjerk de Reus op zoek naar het hart van topeconoom Lans Bovenberg, wereldverbeteraar en overtuigd christen.

Een boek over identiteit, rentmeesterschap, Amerika, christelijke politiek, wereldeconomie, persoonlijke keuzes en de aantrekkelijkheid van het predikantschap.

De Balans van Bovenberg – Economie en geloof in crisistijd
Red. Tjerk de Reus/Lans Bovenberg
ISBN 978 90 435 1615 0
Uitgeverij Kok, paperback, 176 blz.

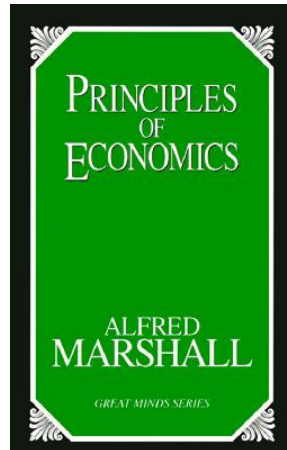
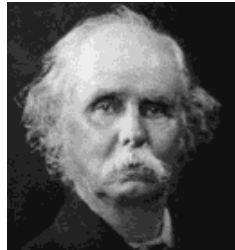
Lans Bovenberg
Lans Bovenberg is een van Nederlands bekendste economen. Hij geniet een grote reputatie in binnen- en buitenland. Als kroonlid van de Sociaal Economische Raad (SER) en adviseur is hij kind aan huis bij de diverse ministeries. Zijn tijd wordt verder gevuld door het hoogleraarschap in Tilburg en het directeurschap van het internationaal geprezen onderzoeksinstituut Netspar.

Zie ook
[Symposium](#)
[Waarden in de Economie](#)

Economische principes

Innse

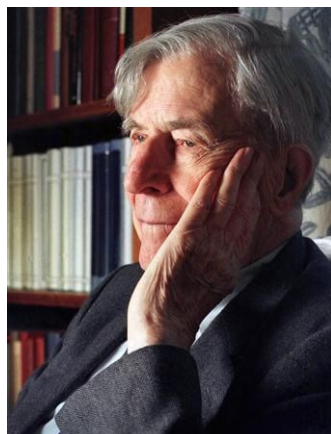

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Wat is economie?

Innse

- “De mens in zijn dagelijkse besognes”
- “Economics is extremely useful as a form of employment for economists”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Economie

Irene

□ Jonge wetenschap!

1. Welvaart

- “Werken en shoppen”
- Productie, consumptie, ruil, verdeling

2. Schaarste

- Doelmatig kiezen

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Calvijs economische principes

Irene

1. Werken moet
2. Winst mag
3. Rente mag
4. Genieten mag
5. Weggeven moet

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

1. Werken moet leder beroep is een Goddelijk beroep

Iranze

“Een gelofte die men lichtvaardig doet, en waardoor men zich jammerlijk verstrikt.”

“Het was schoon, om, na afstand gedaan te hebben van onze goederen, vrij te zijn van alle aardse bekommerdheid, maar de zorg om een huisgezin vromelijk te regeren wordt door God hoger geacht, wanneer een heilig huisvader, los en vrij van alle hebzucht, eerezucht en andere begeerten des vleses, zich dit als voornemen gesteld heeft, dat hij in een bepaalde roeping God dient.”

(Institutie)

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Luther

Iranze

“Als een gewone, grove handwerksman of schoenlapper of smid in zijn huis zit, ook al is hij vol vuil en roet, of al riekt hij kwalijk naar zweet en pek, maar hij denkt bij zichzelf: Mijn God heeft mij geschapen als man en mij een huis, vrouw en kind toebetrouwd, en mij bevolen hen lief te hebben en hen te onderhouden met mijn arbeid – zulk een man gaat met Gods Woord om in zijn hart. En of hij al van buiten stinkt, van binnen is hij louter balsem voor God.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

2. Winst mag Koophandel en rechtvaardige prijzen

ranze

- Physiocraten
 - ▣ “Classe stérile”
- Justum Pretium
 - ▣ Thomas van Aquino
- “Zoals tussen de voegen van stenen een pin gedreven wordt, zo dringt zich de zonde tussen verkopen en kopen.”
 - ▣ Jezus Sirach

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Calvijn over koophandel

ranze

P.A. Diepenhorst

- ▣ Geen verheerlijking landbouw
- ▣ Geen afwijzing koophandel

“Door het woord “hoerenlied” wijst hij met een prachtig beeld op de handel. Niet, dat de handel op zich zelf veroordeeld moet worden. **Voor de natie is zij immers erg nuttig en noodzakelijk.** Nee, met dit beeld wijst hij op het verkeerde en het bedrog, dat er veelvuldig aan kleeft, zodat de handel met recht vergeleken wordt met het beroep van een hoer”.

(Calvijn, Jesaja 23:16-17)

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

3. Rente mag ook al verbiedt de bijbel dat expliciet

iranze

Psalm 15

Wie zal verkeren grote God in Uwe tent?
Wien zult gij kronen? ... hij die nooit zijn
geld op woeker geeft.

Exodus 22

Indien gij Mijn volk, dat bij u arm is, geld
leent, zo zult gij tegen hetzelfde niet zijn als
een woekeraar; gij zult op hetzelfde geen
woeker leggen

Lukas 6

Maar hebt uw vijanden lief, en doet goed, en
leent, zonder iets weder te hopen

Leviticus 25, Deuteronomium 23, Nehemia 5, Spreuken 28,
Ezechiël 18, Amos 5:11.

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Renteverbod

iranze

- Aristoteles
 - ▣ Gebruiksrecht?
- Thomas van Aquino
 - ▣ Geld is onvruchtbaar
 - ▣ Tijd is van God
 - ▣ Streng straffen
- Luther
 - ▣ Handhaaft renteverbod

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Calvijn breekt met traditie

Iranze

“De vraag is nu of rente nemen op zichzelf zonde is.”

(Exodus 22)

1. Burgerlijke wetten zijn tijdelijk

“Duidelijk blijkt dat voor het oude volk de woeker verboden was, maar we moeten toegeven dat dit een onderdeel was van de burgerlijke orde. Daaruit volgt dat rente vandaag de dag niet ongeoorloofd is, tenzij voor zover zij in strijd is met de redelijkheid en de broederlijke verbondenheid. Laat ieder zich zo voor Gods rechterstoel stellen en zijn naaste niet zo behandelen zoals hijzelf niet behandeld wil worden. Daaruit zou een zeker voorschrift afgeleid kunnen worden dat nooit zou falen.”

2. Geld is wel degelijk vruchtbaar

“Als iemand die goed in zijn geld zit, willende grond kopen, een deel van het bedrag van een ander leent, mag dan niet degene die het geld betaalt uit de opbrengst van het land enige vrucht ontvangen, totdat het kapitaal weer terugbetaald zal zijn? Dagelijks gebeuren er veel zaken van dit soort waarin, wat de redelijkheid betreft, rente op geen enkele manier verfoeilijker is dan de koop.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Maar...

Iranze

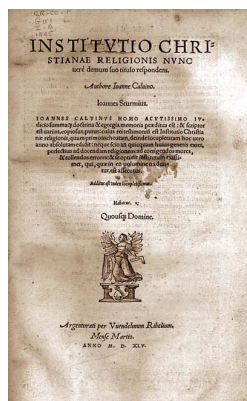
- Geen rente vragen van arme medemensen
 - ▣ Integendeel: zelfs geld uitlenen zonder de hoop te hebben het geleende bedrag terug te ontvangen
- Geen consumptief krediet

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

4. Genieten mag maar met mate

Iranze

- “Indien wij dan nagaan tot welk doel Hij het voedsel geschapen heeft, dan zullen wij bevinden, dat Hij niet alleen voor de nooddrift, maar ook voor genieting en blijdschap heeft willen zorgen. Zo was in de klederen, behalve de noodzaak, ook de sierlijkheid en de eerbaarheid zijn bedoeling.”
- “Die maat schrijft ons God in zijn Woord voor, wanneer Hij leert, dat het tegenwoordige leven voor de zijnen een zekere reis is, waardoor zij trekken naar het hemelse Koninkrijk. Indien wij slechts over de aarde moeten trekken, dan moeten wij ongetwijfeld haar goederen in zoverre gebruiken, dat ze onze loop eerder helpen dan vertragen”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Rijkdom kan afstompen

Iranze

- Amos 4
- “Verachtelijk noemt de profeet hen hier koeien en bovendien onthoudt hij hun de naam van mannen. Wij weten, dat Basan zijn naam ontleent aan zijn vruchtbaarheid, het was een zeer vruchtbare berg, beroemd ook om zijn weiden. Omdat de vruchtbaarheid van deze berg bij dit volk genoegzaam bekend was, noemt de profeet die vette en weldoorvoede lieden koeien van Basan. Het was wel nodig, dat zij zo stevig werden aangepakt, omdat zij, zoals dat gewoonlijk gaat, door hun weelde waren afgestompt. Want als mensen zwelgen in hun rijkdommen, als zij toenemen in macht, dan vergeten zij zichzelf en verachten God, omdat zij menen, dat zij geen enkel risico lopen.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Rentmeesterschap

Iranze

- “Tevens moeten we bedenken, door wie een dergelijke rekenschap geëist wordt, namelijk door Hem, die onthouding, soberheid, matigheid en ingetogenheid heeft aangeprezen en weelde, trotsheid, praalvertoon en ijdelheid verfoeit.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

5. Weggeven moet

Iranze

- Rijk zijn in goede werken!
- In de behoeftige naaste eren we diens Schepper
 - “Indien wij geloven, dat de hemel ons vaderland is, moeten wij veeleer onze rijkdommen daarheen zenden, dan ze hier houden, waar ze, bij een plotselinge verhuizing, voor ons zullen verloren gaan. Maar hoe zullen wij ze zenden? Wel, doordat we ze meedelen aan de armen en behoeftigen, want al wat hun geschonken wordt, rekent de Here dat Hem gegeven is.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Samenvatting

Iranze

Economie

- Werken en shoppen
- Doelmatigheid

Calvijn

- Vreemdelingschap
- Rentmeesterschap

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Bob Goudzwaard

- Kapitalisme en vooruitgang
- Economie van het genoeg

Workshop

Iranze

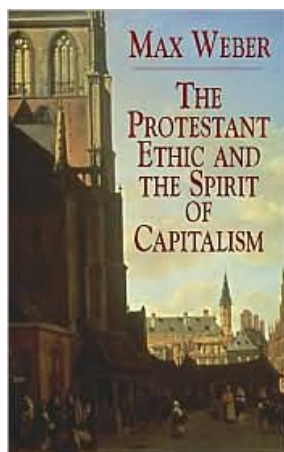
1. Waarom klopt de Weber-these niet?
 - Uitverkiezing, Economische principes
2. Waarom klopt de Weber-these wel?
 - Calvinisten, puriteinen, gereformeerde gezindte
 - Handel, zakenlieden, accountants
 - Verhouding vreemdelingschap – rentmeesterschap
3. Wat ga je zelf doen met de economische principes van Calvijn
 - Werk – winst – rente – genot - geven

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Kritiek op de Weber-these

Iranze

- Economisch verhaal lijkt te kloppen
 - ▣ Maar te weinig aandacht voor rol consumptie
- Theologisch
 - ▣ Uitverkiezing versus “Sola Gratia”
 - ▣ Niet Calvijn maar de Puriteinen
 - Baxter, Wesley
- Praktisch
 - ▣ Kapitalisme ook in niet-protestantse landen
 - ▣ Soberheid?

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

R.H. Tawney

Iranze

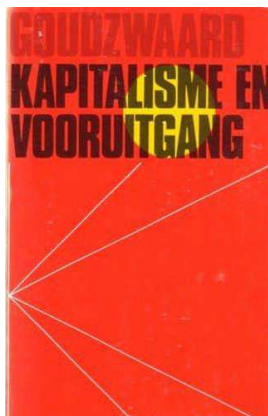
- “betoverde spiegel van het Puritanisme”
 - ▣ waarin hij mensen zag “like those Dutch Calvinists whose economic triumphs were as famous as their iron Protestantism”
- Omkeer hypothese
 - ▣ “From a spiritual being, who, in order to survive, must devote a reasonable attention to economic interests, man seems sometimes to have become an economic animal, who will be prudent, nevertheless, if he takes due precautions to assure his spiritual well-being”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Bob Goudzwaard

Iranze

Drie Barrières

1. Kerk en hemel
 - ▣ Reformatie / Renaissance
2. Noodlot en voorzienigheid
 - ▣ Verlichting, Deïsme
3. Verloren paradijs
 - ▣ Vooruitgangsgeloof

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

4. Betekenis

Iranze

- Calvijn en de Calvinisten
- John Wesley (1760)
 - ▣ Sermon on the use of money
 - ▣ “gain all you can, save all you can, give all you can”
 - ▣ However: “he had been more successful in promoting the first two tenets than the third.”

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Waarom klopt de Weber-these wel?

Iranze

- Niet het Calvinisme maar de Calvinisten hebben het kapitalisme bevorderd.
 - ▣ Selectief gewinkeld in standpunten Calvijn
 - ▣ Arbeidsethos
 - ▣ Spaarzaamheid
 - ▣ Weldoen en weggeven
 - ▣ Vooruitgangsgeloof

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Calvijn en wij

Iranze

- De Weber-these is op een andere manier toch waar
 - ▣ Uitverkiezing heeft toch een rol gespeeld
 - ▣ Arbeidsethos eenzijdig ingevuld
 - “Werkt uws zelfs zaligheid...” (Filippenzen)
 - ▣ Gesloten hemel?
 - ▣ Van Memento Mori naar Carpe Diem
 - ▣ Zondag en de weekdays

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Vreemdelingschap - rentmeesterschap

Iranze

- A. Eenzijdige aandacht voor rechtvaardiging doet tekort aan opdracht tot levensheiliging
- B. Eenzijdige aandacht voor levensheiliging leidt tot horizontalisme

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

Besluit

inroze

- Anno 2009 heeft de Gereformeerde Gezindte opnieuw een Calvin nodig
 - ▣ Economische norm van doelmatigheid vervangen door:
 - God liefhebben boven alles
 - de naaste als zichzelf
 - De aarde bouwen en bewaren
 - ▣ Breuk met gevestigde denkbeelden
 - Inkomensverwerving: afwijzing economisch motief van maximalisatie
 - Inkomensbesteding: weggeven als norm

rivm

UNIVERSITEIT VAN TILBURG

“Une signe de la grace de Dieu et une expression de la solidarité humaine.”

André Biéler, 1959